

A magántisztviselők nyugdíjüggye.

Az 1893. évben történt, hogy az Országos Erdészeti Egyesület a magánszolgálatban álló erdőtisztek nyugdíjának kérdésével foglalkozott és megfontolás tárgyává tette, nem volna-e czél-szerű egy nyugdíjintézet szervezését kezdeményezni. Az ügy tanulmányozása azonban arra a meggyőződésre juttatta az egyesület vezetőségét, hogy sokkal kisebb azon erdőtisztek száma, akikre a nyugdíjintézet mint tagjaira számíthatna, semhogy az a biztosítással elvállalt kötelezettségeknek mindenkor eleget tehetne és a biztosítottak csekély száma mellett elkerülhetlen nagy kockázatot vállalhatná.

Az állami erdőtiszteken kívül ugyanis a magánszolgálatban állók egy nagy részére sem lehetett volna számítani, minthogy egyes nagyobb uradalmak saját erejükből biztosítanak nyugdíjat tisztviselőiknek, a tisztviselők egy része pedig más okokból nem lép a nyugdíjintézet tagjai közé. A hátramaradó, még mindig elég tekintélyes számú erdőtiszt mégis nem elegendő arra, hogy külön nyugdíjintézetet tartson fenn és körükben a biztosítás esélyei ki-egyenlítődjenek, úgy hogy az intézetet válságba sodró esetek ki- legyenek zárva.

A nyugdíjbiztosítás tehát csak jóval szélesebb körben, nagyobb számú biztosított egyén mellett lévén reális alapokra fektethető, az Országos Erdészeti Egyesület egészen helyesen cselekedett, amidőn a maga részéről nem vállalta el egy, az erdőtisztek körére szorítkozó nyugdíjintézet létesítését, hanem e helyett érdekelt tagjainak azt ajánlotta, hogy az akkor alakulófélben lévő gazdasági nyugdíjintézetbe lépjenek be. (Mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézete.) Szakértőkkel megvizsgáltatta ennek az intézetnek díjtáblázatát s amidőn meggyőződött arról, hogy az reális alapon nyugszik, megnyugvással ajánlhatta azt az erdőtisztek figyelmébe. Ennél az intézetnél remélhető volt, hogy a sokkal nagyobb számban lévő gazdasztisztek részéről oly nagymérvű lesz az igénybevétel, amely ugyszólván teljesen kizárja az oly kedvezőtlen esélyek bekövetkezését, amelyek a biztosítottak csekély száma mellett nincsenek kizárva s az intézetet válságba sodorhatják.

Azóta több mint egy évtized telt el. A mezőgazdasággal és

erdészettel foglalkozók nyugdíjintézete fennáll és céltudatos vezetés alatt fejlődik is, mégis csodálatosképpen sem a gazdatisztek, sem az erdőtisztek nem karolták fel oly mértékben, mint várható lett volna. Különösen az erdőtisztek valóban elenyésző számban léptek be tagjai közé, de a gazdatisztek körül is aránylag nagyon kevesen. 1903 végén a nyugdíjintézet 163 biztosított tagot számlált, de ezek közül csak 10 volt az erdőtiszt.

Ennek a feltűnő jelenségnek nehéz okát adni még akkor is, ha csupán az erdőtisztek szűkebb körére nézve keressük. Egyes igen kivételes esetekben talán lehet szó arról, hogy az erdőtiszt javadalmazása olyan, hogy a maga és családja jövőjét is biztosítva látja, daczára annak, hogy szolgálatadója részéről nyugalásra nem számíthat, az esetek tulnyomó számában azonban valószínűleg éppen az ellenkező ok forog fenn, t. i. az erdőtiszt javadalmazása oly szerény, hogy egymagában nem bírja a biztosítási díjként fizetendő összegeket nélkülözni, szolgálatadójában pedig nincsen meg a hajlandóság azokat egészben vagy legalább részben magára vállalni. Lehetnek más okok is, amelyek az erdőtiszteket távol tartották a nyugdíjintézetbe való belépéstől, de bármelyek legyenek is azok, semmiesetre sem véljük a fennálló nyugdíjintézettel szemben mutatkozó részvétlenségből azt a következtetést levonhatni, mintha a nyugdíj biztosításának kérdése egyáltalában nem vagy csak kevésbé érdekelhetné a magánszolgálatban álló magyar erdőtiszteket.

Részünkről ugy a magán-erdőtiszteknek, mint bizonyos mértékig magának erdőgazdaságunknak érdekében állónak tartanók, ha minden erdőtiszt azzal a megnyugtató tudattal teljesíthetné hivatását, hogy öreg napjaira ő maga, halála esetén pedig családja a nyomor és nélkülözés ellen biztosítva van. Ebből a nézetünkben kiindulva nem vélünk fölösleges munkát végezni, ha a nyugdíjbiztosítás terén az utóbbi időben történt két nevezetesebb mozzanatról röviden beszámolunk.

Az egyik mozzanat hazánkban merült fel, de gyakorlati eredményre eddig még nem vezetett. Értem a magyar gazdatisztek múlt év május havában tartott nyugdíjügyi kongresszusát, amely a gazdatisztek nyugdíjügyét a törvényben kimondandó általános kötelezettség alapján óhajtotta megoldani. Merza Márton-

nak erre vonatkozó tervezete, amely a tárgyalás alapjául szolgált, röviden a következőkben foglalható össze.

Az 500 holdat meghaladó földbirtok minden holdja után egyszersmindenkorra 25 fillér nyugdíjilleték rovassék ki, ami 28,406.440 kat. hold után 7,121.610 korona alapot teremtené, amely a biztosítottaknak befizetéseivel egyetemben elegendő volna arra, hogy 10 évi várakozási idő elteltével a biztosítottaknak a biztosított járadék 40 százaléka, azontul pedig évenként 2—2 százalékkal több legyen kiszolgáltatható munkaképtelenség esetén, mint nyugdíj. A gazdatisztek 800—3000 korona nyugdíjat biztosíthatnának maguknak és a biztosított összegnek, ha 21 éves korban lépnek a nyugdíjintézetbe 4:1 százalékat, 50 éves korban pedig 10 $\frac{1}{2}$ -át fizetik illetékképpen.

A kérdés részleteit Merza tervezete csak felületesen érinti, a család nyugellátására vonatkozó intézkedések hiányosak s azok megalkotását a kongresszusnak tartotta fenn. A kongresszus azonban természetesen mint számos tagból álló, esetleges összetételű, nem állandó gyülekezet éppenséggel nem volt alkalmas arra, hogy e hiányokat kitöltse, de viszont ezt a hiányt nem lehet feltétlenül hibának felróni, mert hiszen inkább az elvi álláspont kifejezésre juttatásáról volt szó, mint valamely készen kidolgozott javaslat elfogadásáról.

A kongresszus elfogadta Merza határozati javaslatát, az általános politikai viszonyok azonban mindeddig legkevésbé sem voltak alkalmasak arra, hogy ez az ügy napirenden maradjon. A gazdatársadalom sem fogadta a javaslatot, amely az ú. n. gyakorlati (nem okleveles) gazdatisztek egyesületéből indult ki, osztatlan tetszéssel. Erre lehet következtetni a „Köztelek“-ben megjelent ellenvetésekből és abból az ellenjavaslatból, amely ugyanezen lap múlt év augusztus hó 5-én megjelent számában M. T. jele alatt látott napvilágot.

Ez az ellenjavaslat elejti a földbirtok után való egyszersmindenkori nyugdíjárulékot, hanem a biztosítás díjait felerészben a biztosított, felerészben pedig a szolgáltató által óhajtja fedeztetni. Az egyszerre begyűlő tetemes alaptőke hiányában természetesen sokkal nagyobb az évi díjak összege. A javaslat egyébként részletesebben van kidolgozva, mint Merzá-é, lényege a következő:

A kötelező nyugdijintézmény tagjai mindazok a gazdatisztek, akik a törvény életbeléptekor a 40 éves életkort meg nem haladták és nem tartoznak valamely magánnyugdíjalap kötelékébe. A 40 évnél idősebb gazdatisztekre nézve a nyugdijbiztosítás csak fakultatív jellegű. A törvény életbelépte után szolgálatba lépő gazdatisztekre nézve azonban a nyugdijbiztosítás 25 éves koruktól vagy pedig (az idősebbeknél) szolgálatba lépésük napjától kezdve kötelezővé válik. A biztosítás csupán egy összegre, 1200 korona évi életjáradékra terjed ki, amely összeget a szerző életminimumnak tekint. Az aggkori járadék a 65 éves kor betöltését követő január 1-től teljes összegben esedékes. A családos gazdatiszt elhalálozása esetén az életjáradék felerészben életfogytiglan az özvegyet illeti, a másik felerészből a hátramaradt kiskorú gyermekek részesülnek nagykorúságukig, illetőleg a férjhezmenetelig évjáradékban és pedig, ha egy gyermek maradt hátra $\frac{1}{3}$ részben, ha kettő $\frac{2}{3}$ részben, ha három vagy több, ugy teljes összegben. Ha a gazdatiszt nőtlenül hal el, legközelebbi hozzátartozóinak egy évi életjáradék fizetendő ki temetkezési költségül.

Az 1200 korona életjáradék, mint létminimum, a rokkantság esetére minden további feltétel nélkül fizetendő ki, tekintet nélkül a szolgálati időre vagy a befizetések tartamára. Magasabb nyugdíjat a gazdatiszt bármely intézetnél biztosíthat magának, de ehhez a szolgálatadó hozzájárulását már nem kívánhatja a gazdatiszt. Amint alább látni fogjuk, az Ausztriában erre vonatkozólag most készülő törvény nem helyezkedik erre nézve ily szűkkeblű álláspontra.

Ha a gazdatiszt a díjakkal hátralékban marad, a biztosítás nem válik érvénytelenné, sőt teljességében fönnáll, ha a hátralékos díjak 5%-os kamatos kamattal utóbb megtéríttetnek. Ha pedig a biztosított hátralékos állapotban meghal vagy munkaképtelenné válik, ugy ő, illetőleg családja a tényleg teljesített fizetések arányában részesítendő nyugellátásban.

Röviden ezek a Köztelekben foglalt cikkben felvetett eszmék. Azóta tudtunkkal ebben az irányban sem irodalmi, sem más téren mi sem történt.

Mig hazánkban ez a fontos kérdés ekként csak mintegy csírájában él, Ausztriában a magántisztviselők nyugdijbiztosítását

már a kormány és a törvényhozás is felkarolta. Az erre vonatkozó törvényjavaslatot — bár hosszas huzá-vona után — úgy a képviselőház, mint az urakháza letárgyalta s az ez idő szerint az urakháza által eszközölt módosítások elfogadása végett ismét a képviselőháznak küldetett vissza. Nem kész törvény tehát, de mégis annyira előkészített ügy, hogy megvalósulása belátható időben várható. Ismertetése annál indokoltabb lehet, mert ez esetben nem egyes egyén véleményéről van szó, hanem a kormány és a törvényhozás számos retortáján átszűrte, tehát sok oldalról megvitatott javaslatról.

Az osztrák törvényjavaslat szerint biztosításra kötelezett mind az a 18 évnél idősebb, magánszolgálatban álló egyén, akinek egy és ugyanattól a szolgálatadótól kapott javadalmazása legalább 600 K. Kiterjed a törvény továbbá a közszolgálatban álló oly egyénekre, akik eddig nyugdíjjogosultsággal nem bírtak.

Az eredeti szöveg szerint a javaslat a kereskedelmi alkalmazottakra és a gyári művezetőkre is kiterjed, az urakháza azonban ezeket, valamint a vasuti alkalmazottakat a biztosítási kötelezettség alól kivonta.

Az 55. életévet betöltött magántisztviselő már nem vehető fel a nyugdíjintézet tagjává. Eredetileg ez a korhatár 50 (nőknél 40) évben volt megállapítva, miután azonban ez a rendelkezés — bár csak átmeneti — igen szigorúnak találtatott, viszont az idősebb egyének teljesjogu biztosítása rendkívül nagy terhet rótt volna a nyugdíjintézetre, az urak háza ellentétben a képviselőházzal, amely a biztosítást az 55—65 éves életkorra is kiőhajtotta terjeszteni, a korhatárt 55 évben állapította meg.

Nem terjed ki a törvény azokra a magánhivatalnokokra sem, akik régebbi szolgálatok alapján már élveznek oly nyugdíjat, amely a törvényben megállapított nyugellátás mértékét eléri vagy meghaladja.

A biztosításra kötelezett tisztviselők évi jövedelmük mérve szerint hat fizetési osztályba soroztatnak és pedig I. osztály 600—900 K jövedelemmel, II. osztály 901—1200 K, III. osztály 1201—1800 K, IV. oszt. 1801—2400 K, V. oszt. 2401—3000 K jövedelemmel. A VI. osztályba a 3000 K-nál nagyobb javadalmazással bírók tartoznak. Az évi javadalom megállapításánál a

lakpénz, személyi pótlékok és természetbeni járandóságok be-számítandók. Eközben, ha nagyobb pénzbeli érték nem mutat-ható ki, a természetbeni lakás a készpénzfizetés 15⁰/₀-ával, a termé-szetbeni lakás fűtéssel és világítással 20⁰/₀-al, élelmezéssel együtt 33¹/₃⁰/₀-al veendő számításba. Egyebekben a természetben nyújtott járandóságok értéke a helyi átlagárak alapul vételével állapítandó meg. Tantiémek és egyéb az üzleteredménytől függő jövedelmek, továbbá jutalmak csak abban az esetben képezik beszámítás tárgyát, ha azok a biztosított javadalomnak legalább harmadrészével fel-érnek vagy azok bizonyos minimális értékkel a tisztviselő bizto-sított jövedelmét képezik. Első esetben a javadalom harmad-részével, utóbbi esetben ezzel a minimális összeggel vétetnek számításba. Ha valaki több szolgálatadó szolgálatában áll, akkor csakis a legjobban javadalmazott állása után köteles magát bizo-sítani.

A biztosítás kiterjed a biztosított fél részére nyújtott rokkant-sági és aggkori életjáradékra, a hozzátartozók részére özvegyi nyugdíjra, gyermeknevelési járulékokra vagy az özvegy és a gyermekek végkielégítésére. Ezen nyugellátásra való igény azon-ban csak akkor áll fenn, ha a biztosított legalább 10 év óta tagja a nyugdíjintézetnek vagy előbb is, ha szolgálatképtelensége vagy halála szolgálatközben állott be, vagy annak következtében történt baleset folyománya.

A rokkantsági járadék 10 év után a következő:

az I. fizetési osztályban évi	180 K
a II. " " "	270 "
a III. " " "	360 "
a IV. " " "	540 "
az V. " " "	720 "
a VI. " " "	900 "

A rokkantsági járadék ettől kezdve évenként a következő összeggel emelkedik:

az I. fizetési osztályban évi	9 K-val
a II. " " "	13 ⁵⁰ "
a III. " " "	18 "
a IV. " " "	27 "
az V. " " "	36 "
a VI. " " "	45 "

Amint látható, az osztrák törvény is csak igen szerény lét-minimum biztosítását tűzte ki céljául. A rokkantsági járadék megszűnik 1. a biztosított egyén halálával, 2. ha újból kereset-képes lett, vagy 3. ha erejéhez képest folytatott mellékkereset útján a rokkantsági járulékot meghaladó, legalább azonban 600 koronát kitevő jövedelme van 40 évi tagság után a rokkantság kimutatása nélkül is folyósítatik a rokkantsági járadék, mint aggkori nyugdíj.

Az özvegyi nyugdíj fele annak a nyugdíjnak, amely az elhunyt férjet halála idején megillette volna. Az özvegyet nyugdíj illeti, ha legalább egy évig a biztosított fél neje volt, ha a biztosított férfi 50. életéve előtt lépett házasságra és ekkor még nem volt nyugdíjas stb.

A gyermeknevelési járulék a 10 évi biztosítási időtartam után járó rokkantsági nyugdíjnak $\frac{1}{3}$ része, ha a gyermek anyja még él, ellenben $\frac{2}{3}$ része, ha mindkét szülő elhalálozott. A gyermek-nevelési járulékok összege a biztosított félnek halálakor fennálló nyugdíjigényét semmi körülmények között sem haladhatja meg. A gyermek 18 éves koráig marad a járulék élvezetében.

Ha a biztosított fél a biztosítás első 10 évének betöltése előtt hal el, az özvegy, illetőleg az árvák a 10 év után járó nyugdíj kétszeres összegét kapják végkielégítésképpen.

A járadékok kifizetésére, elévülésére stb. vonatkozó liberális intézkedések leírását mellőzve, felemlítjük, hogy a kormányjavaslat az állás nélkül töltött időre segély nyújtását tervezte, amely a rokkantsági járadékkal egyenlő lett volna, a törvényhozás azonban ezt a bizonytalan, esélyeiben kiszámíthatlan biztosítási módot elejtette. Megszűnt biztosítás a díjak utólagos befizetése által ismét érvénybe helyezhető és önként fizetett magasabb díjak árán magasabb nyugellátás is biztosítható.

A biztosítási díjat részben a biztosított fél, részben a szolgálatadó fizeti változó arányban. 7200 K évi jövedelmen túl a biztosított fél egyedül viseli a biztosítás költségeit.

A havi biztosítási díjak összege és elosztása biztosított és szolgálatadó között a következő:

Fizetési osztály	Havi fizetés	Biztosítási díj	a biztosított	Ebből fizet a szolgálatadó
		k o r o n a		
I.	50—70	6	2	4
II.	75—100	9	3	6
III.	100—150	12	4	8
IV.	150—200	18	6	12
V.	200—250	24	12	12
VI.	250—600	30	15	15
	600-on felül	30	30	—

Az állam elvi okokból minden hozzájárulást megtagadott, csupán a nyugdíjintézet tisztviselőinek fizetéséhez járul hozzá évi 100.000 K-val.

A díjak behajtását, a nyugdíjintézet belső szervezetét leírni nem engedi terünk. Az osztrák törvénytervezetben az a felűnő, hogy a fizetendő díjak nem emelkednek a biztosított korával a belépés idején, hanem állandóak. Egészben véve a biztosításnak ez a módja, amely az ottani erdészeti tisztviselőknek magánszolgálatban álló részére is kiterjed, másnak mint a legszükségesebb létminimum biztosításának ugyan nem tekinthető, mégis óriási szociális jelentőséggel bír, mert igen széles rétegekre terjeszti ki jótéteményeit. Ha ott meglesz ez az intézmény, talán mi is követjük a szomszéd példát.

Illetményföldek és rétek művelése.

Irta: *Lonkay Antal.*

Ha a napilapok közgazdasági rovatait s a mezőgazdasági lapokat figyelemmel kísérvük, a mezőgazdasági művelés belterjessége és nagyobb jövedelmezése érdekében napról-napra buzdító és feddő cikkeket olvasunk, melyek nemcsak józan önzésünkre, de hazafiságunkra is hivatkozva, a magyar mezőgazdákat fokozottabb tevékenységre serkentik. Az, akinek akár tulajdonul, akár haszonélvezetül egy-egy darab föld jutott, köteles azt a lehető legnagyobb produktivitással művelni, mert a mezőgazdasági válságot csak úgy szüntethetjük meg, ha az eddiginél többet, jobbat, jövedelmezőbbet termelünk. A lehető produktív